

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. iv. Mundi quidditas, perfectio & vnitas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

prius aternitate; vel cum creauit, & hoc implicat, quia cum agit, non potest non agere; vel postquam, creauit, quod etiam manifeste implicat.

Responderi potest, quod eo argumento multo magis probatur, quod Deus ab aeterno non potuit se liberè determinare ad creandum hominem in tempore; nego igitur requiri ad libertatem ut voluntas prius tempore sit indifferens, quam sit determinata; sufficit quod prius ratione sit indifferens, idest ut idè agat, quia se ad agendum ex sua determinatione applicat. Si ergo Deus ab aeterno creasset Gabrielem, creasset illum liberè omni instanti, quia omni instanti prius ratione quam creat, potest non creare. Si ergo queras, quandoam potuerit Deus facere ut creatura illa non esset? Respondeo Deum hoc ab aeterno potuisse prius natura quam creatura illa esset; potuit enim Deus facere ut Gabriel non esset, non antequam crearet, non postquam creauit; sed tunc cum creauit, quia non creauit necessariò nisi ex suppositione.

§. II.

Rationes magis efficaces.

Prima ratio
efficax.

Prima sit autoritas Sanctorum Patrum: nam illi sapientius aduersus Arium argumentantes, qui volebat Verbum Diuinum esse creaturam, erroris illum conuincunt ex eo, quod Verbum aeternum sit; in principio enim erat: unde inferunt, illud esse non posse creaturam; sic enim argumentantur Nazianzenus orat. 32. Cyrillus dialogo 4. de Trinitate. Imò illi sapientissime negant aeternam esse posse creaturam, Athanasius orat. 2. contra Arianos, Basilii orat. 2. contra Eunomium, Damascenus lib. 1. de fide, cap. 8. Augustinus lib. 12. ciuitatis, cap. 15. Quomodo creati fuisse dicendi sunt si semper fuisse intelliguntur? Ergo ex mente Patrum nulla creatura esse potuit ab aeterno, alioqui totum eorum argumentum inane est.

Enasio pra-
cluditur.

Neque dicas loqui Sanctos Patres de aeternitate essentiali ac necessaria, quae soli Deo conuenire potest, non autem de accidentaria, quae conuenire potest etiam creaturis.

Sed contra: nam Sancti Patres probant Verbum non esse creaturam, quia genitum est ab aeterno, non autem quia est necessariò genitum; nam esse necessariò genitum, est Verbum non esse creaturam: ergo si Patres probarent Verbum non esse creaturam, quia est necessariò genitum; probarent Verbum non esse creaturam, quia non est creatura, sed Deus. Deinde nunquam probant illud esse necessariò aeternum, sed tantum illud esse aeternum.

Secunda
ratio.

Secunda ratio est impossibilitas infiniti categorematici, ex qua planè sequitur impossibilitas rei permanentis ab aeterno; illius enim duratio esset categorematicè infinita, sicut duratio in aeternum est infinita syncategorematicè.

Tertia ra-
tio.

Tertia ratio est impossibilitas entis successiui ab aeterno; si enim esset ab aeterno Angelus, quare non posset moueri & varia cogitare; si esset ab aeterno ignis, quare non posset calefacere?

Quarta ra-
tio.

Quarta ratio sit, quia in nullo genere facere Deus potest simul quantum potest facere, ut saepe probatum est; alioqui diuidere posset continuum quantum potest diuidere; facere posset creaturam quantum maximam potest facere; quod absurdum est: sed si Deus rem permanentem fecisset ab

A aeterno, dedisset illi durationem à parte ante, quantum maximam dare potuisset: ergo non potuit creare rem permanentem ab aeterno.

Obiicitur primò. Si implicaret aliquid permanentes esse ab aeterno, vel implicaret ex parte Dei, vel ex parte creaturae, vel ex parte ipsius creationis. Non implicat primò ex parte Dei, quia Deus ab aeterno est omnipotens: secundò non ex parte ipsius creaturae, quia esse creatum significat solum esse dependens; creati autem, seu dependere ab aeterno, non est esse independens; est enim fieri ab alio; sicut creare in aeternum, non dicit esse à se. Tertio non ex parte ipsius creationis, quae non necessariò dicit nouitatem essendi; creatio enim ab aeterno esset ex nihilo subiecti, idest independens à subiecto.

Resp. existentiam creaturae ab aeterno non repugnare quidem formaliter, & directè, sed indirectè solum, & consequenter ex parte rei create; quia licet creatura formaliter & directè solum dicat independentiam; consequenter tamen negat aeternitatem, quae consequenter importat esse à se.

Obiicitur secundò. Deus ab aeterno est omnipotens: ergo Deus ab aeterno potest aliquid facere. Probo consequentiam. Tunc Deus non est omnipotens quando nihil potest facere: sed Deus ab aeterno nihil potest facere si repugnat creatio ab aeterno: ergo Deus ab aeterno non est omnipotens. Deinde si Deus esset agens necessarium, ab aeterno produxisset mundum: ergo cum sit agens liberum potuit etiam producere ab aeterno. Sicut enim actus Dei liber fuit ab aeterno, licet potuerit non esse; sic etiam creatura potuit ab aeterno esse, quamuis actu non fuerit.

Resp. Deum ab aeterno esse omnipotentem ex parte sua, sed non esse omnipotentem ab aeterno ex parte rerum creabilium, quia nihil est ab aeterno creabile: obiectum igitur omnipotentiae est res creabilis semper prius & prius; ab aeterno enim Deus potest creare: sed res non potest creati ab aeterno. Si Deus esset agens necessarium, & esset omnipotens, sequeretur omnino quod non implicaret rem creatam esse ab aeterno, sicut nunc implicat: nego autem paritatem inter actum Dei liberum, qui est increatus, atque adeò aeternus, & actum creatum.

Obiicitur tertio. Si Deus non potuit creare ab aeterno, Deus non potuit creare nisi primò; quod enim non est aeternum, habet primum: sed Deus nunquam potuit primò creare, quia quocumque instanti assignabili creare potuit prius & prius: ergo ab aeterno potuit creare.

Resp. distinguendo maiorem. Si Deus non potuit creare ab aeterno, Deus non potuit creare nisi primò determinatè, ita videlicet ut non prius potuerit, nego; non potuit creare nisi primò indeterminatè, idest semper prius, concedo.

E

QVÆSTO IV.

Mundi quidditas, perfectio, & unitas.

Retissimè duntaxat tria illa explico, quae tametsi sunt mirabilia, difficultatem tamen non habent, sed magnam exigunt considerationem, & admirationem.

§. I.

Mundi quidditas.

Mundi definitio.

Definitio, quomodo definiatur & diuidatur, quænam sit materia eius, & forma. Certum igitur primò est, mundum rectè definiti, *Est compages a cælo, terraque coagmentata, aque ex iis naturis, quæ inter ea continentur*: vel ut habet Author libri de mundo ad Alexandrum, *cap. 2. Est ordo & digestio vniuersorum, quæ à Deo, & per Deum asseruantur*. Vbi nomine ordinis intelligitur congrua dispositio partium vniuersi, secundum quam proprium sibi locum singula teneant, & earum vinculum ac coagmentatio.

Mundi diuisio.

Certum est secundò, multas à Philosophis excogitatas esse mundi diuisiones. Primò enim diuiditur in *intellectualem, cælestem, & sublunarem*. Intellectualem componitur ex Deo & intelligentiis: cælestem componunt corpora cælestia & sydera: sublunarem elementa & mixta. Secundò diuiditur à Platone in *intelligibilem, & sensibilem*. Intelligibilis est ipsum Dei Verbum infinitum, quo Deus omnia dicit dicibilia sibi: sensibilis omnia complectitur creata. Tertiò diuiditur in *archetypum, angelicum, & elementarem*. Archetypus est sempiterna ratio, qua factus est à Deo mundus, seu idea rerum omnium factibilium in mente Dei residens, aut potius ipsa Dei mens, ex qua, & secundum quam formata sunt omnia. Angelicus constat ex triplici spirituum hierarchia. Elementaris constat ex elementis & cælo, quod etiam elementum appellatur ab Aristotele.

Materia mundi.

Certum est tertiò, materiales mundi partes & essentielles esse cælum, & corpora simplicia: mixta verò & Angelos esse partes solum integrales, pertinentes ad mundi perfectionem & integritatem, non ad eius essentiam.

Forma mundi.

Certum est quartò, formam mundi propriam non esse animam quandam communem, quæ per omnes mundi partes infusa vitam omnibus tribuat; sed esse congruam dispositionem, quæ conspicitur in præcipuis eius partibus. De anima enim hac magna & monstruosa, quæ totum mundum velut magnum aliquod animal informet ac vita repleat, vetus Philosophorum fuit error, etiam ante Aristotelem, ut ostendunt Eusebius *lib. 2. præparationis*, & Theodoretus *lib. 4. contra Græcos*. imò Plutarchus *lib. de placitis*, vastum hoc animal sic instituit, stellas ei velut oculos datas esse: solem illius cor, quia diffundit ex se calorem & lucem, sicut in nobis cor diffundit spiritum & sanguinem: terra & mare sunt venter & vesica: luna inter solem & terram, est veluti iecur inter cor & ventrem. Quæ omnia risu egent, non refutatione. Tamen ad quosdam etiam Christianos, stulta hæc peruasit opinio, quorum aliqui etiam nunc fingunt spiritum quandam radicalem insitum, quem Damogorgen nescio quis in medio terre centro collocatus expiret, & in omnes mundi partes immittat, vnde tota vegetetur & animetur natura.

§. II.

Mundi eximia dignitas & perfectio.

Idest, vtrum tota hæc vniuersitas eximium quoddam sit opus artificis excellentissimi, quem totum conspiciere in eo, & ex eo liceat. De quo ar-

gumento scripserunt eximie tum antiqui Patres, tum recentiores etiam Theologi.

Certum igitur primò est, mundum hunc sensibilem esse opus quoddam perfectissimum, ac christo summè mirabile: quod conicitur primò ex fine vniuersi.

propter quem est conditus, ut ex eo scilicet coniceremus perfectionem, & potentiam, & pulchritudinem infinitam authoris eius. *Inuisibilia enim Dei ex iis quæ facta sunt, cognoscibiliter videri possunt*. Ut autem infinitatem opificis ex eius cognosceremus opere, debuit illud esse sine dubio præstantissimum. Secundò colligitur ex magnitudine mundi, quæ quanta sit, ex stellis vniuersi vastitate cognosci potest; nam pleræque stellarum vicies quinquies terram & maria magnitudine superant, in quibus tot sunt spatia, tot homines, tot bruta, tot plantæ, tot metalla, ut in eorum cognitione omnis hominum fatigetur labor. Tertiò ex pulchritudine; hoc enim proprium est mundi nomen, quem propterea meritis admirantes Philosophi etiam Ethnici conicebant quàm speciosus sit eius Author. Diuus Chrysostomus *orat. 30.* comparat eum pulcherrimo palatio. Plotinus *enncado 3. lib. 3. cap. 7.* arbori speciosissima: Pythagoras lyram appellat & plectrum suauissimum: Philo templum Deo sacrum: alij tabulam in qua Diuinitas adumbrata est: librum gentibus cunctis expositum, in quo legi possit ipse Deus, & ea quæ Dei sunt: præconem & testem diuinitatis, thronum denique in quo sedeat homo adorans Deum supremum Principem.

Certum est secundò, perfectionem eximiam totius mundi ex quadruplici potissimum colligendam esse capite. Primum sit perfectio, tum essentialis, tum accidentalis singularum partium, quæ illum componunt: secundum earum multitudo & varietas: tertium earum ordo: quartum perennitas. Quæ singula sanè adeò sunt admirabilia, ut stupere necesse sit quemlibet hominem, qui cæcus non sit.

Primò enim perfectissimæ sunt, & omnibus absolutæ numeris singulæ mundi partes, tum essentialis, tum integrales: cælo enim quid pulchrius, aut præstantius? Igne, aëre, aqua, terra quid admirabilius? corporibus mixtis, metallis, gemmis, fucis, lapidibus, plantis, animalibus natantibus in aqua, volantibus in aëre, in terra reptantibus, currentibus, quiescentibus, quid speciosius? ac demum homine quid Deo similis? Vocantur sanè partes illæ componentes mundum, *inuolucra quedam, in quibus sic lateat Deus, ut perspicue tamen videri possit*, ut ait Pifidas in exhamer. Vocantur litteræ componentes Dei nomen, adeo ut capitales nominis huius litteræ sint sol, luna, elementa. Aut si velis, *Mundus liber quidam sit, cuius pagina sint elementa, capita sint secula, creatura sint virgule, puncta, syllabæ, verba, periodi*, ut ait Prosper *lib. 1. de vocat. Genium, cap. 1.*

Secundò incredibilis est varietas & multitudo naturarum, quas continet vniuersitas, vbi triplex quasi gradus entium occurrit. Primus est multitudo generica; nullum enim est genus entium, quod non sit in mundo; quedam enim tantum sunt, ut lapides; quedam sunt & viuunt, ut plantæ; quedam sunt, viuunt, sentiunt, ut animalia bruta; quedam sunt, viuunt, sentiunt, intelligunt, ut homo; quedam expertia sunt corporis, & intelligunt sine corporeis imaginibus, ut Angeli. Secundus gradus est varietas incredibilis specierum, quarum vna dignitate aliam vincit; sunt autem illæ sub singulis generibus planè innumerabiles; quot

quot enim species sunt mixtorum? quot species lapidum? quot metallorum? quot plantarum? quot animalium? quot Angelorum? Tertius gradus est multitudo innumerabilis indiuiduorum sub qualibet specie, semper deficiente, semper rediuiua. Quot v.g. sunt homines, quot equi, quot vites?

Tertiò, mirabilis potissimum est ordo, & dispositio partium illarum quæ componunt vniuersum; sunt enim in eo tria præsertim miracula. Primum est aduersantium sibi mundi partium connexio, & consensus, ac in vnum veluti conspiratio. *Contraria videlicet natura, conspirata tamen inuicem sunt* (inquit Athanasius *orat. contra idola*) & *concordem harmoniam tenent*. Quod etiam idem meritò suspicit Basilius *lib. 4. exameron*, quia nimirum ignis calidus & siccus, aqua humida & frigida medio aëre copulatur, qui eodem humidus sit & calidus, terræ sicca ac frigida copulatur mediâ aquâ, quæ aërem attingit humiditate, terram frigiditate. Eo autem contrariorum concentu efficiuntur illa musica, quæ perpetuis Deo laudes canit, ut ait Philo *lib. de præmiis*. Alterum miraculum est pugnantium illorum corporum æqualitas, secundum quam singula ita æquales inter se vires habeant, ut à contrariorum incurfibus perseuerent immunia; quia nimirum ea quæ maximè actiua sunt, minimè sunt restitua, ut patet in igne; quæ verò minimè sunt actiua, sunt maximè restitua, ut patet in terra; ignis enim actiuissimus est, sed facillimè extinguitur, alioqui reliqua facillè consumeret elementa. Vltimum miraculum est compensatio mutua inter illa corpora, idest si contingat æqualitatem illam violari, hoste in fines alterius inuadente, sarciant & compensant inuicem damna, ut miratur Philo *lib. Quod mundus sit incorruptibilis*.

Quartò denique perennis duratio rerum illarum intereuntium, ac sibi inuicem succedentium, ex qua compingitur immortalis hæc mundi fabrica, superat omnem admirabilitatem, Deumque perspicuè demonstrat, ut expendit Iustinus martyr *quæst. 6. ad Orthodoxos*: nam ea quæ viuunt, propagant moriendo vitam, quia vim habent producendi sibi simile. Mixta inanimata causas habent æquiuocas, à quibus continuò producuntur. Sed longum esset ire per singula, idèò concludo cum Nazianzeno *orat. 12. Mundus reuera est, sicut vocatur, incomparabilis pulchritudo, nec aliquid vniquam opus illustrius aut magnificentius excogitari potest*.

§. III.

Vnit as mundi.

Certum est primò, plures è veteribus Philosophis negasse vnum tantum esse mundum, ut testantur Ambrosius *lib. 1. Exameron*, & Theodoretus *lib. de materia & mundo*; siquidem Heraclides Pythagoræus, singulas stellas singulos esse dicebat mundos: Democritus dicebat illos esse innumerabiles. Notum est illacrymassè Alexandrum audito Anaxarcho, qui de pluralitate mundorum differebat. Eandem insaniam sequuti sunt Manichæi, & nonnullis etiam hoc tempore placere videtur, nullam esse in cælo stellam quæ non sit notus mundus, postquam nouam inuenire viam qua in cælum scanderent, non pedibus, sed oculis, ope perspicillorum Bataucorum.

Certum secundò, quod asserere plures mundos,

A pugnat omninò cum decretis Fidei; sic enim habetur ex Euangelio: *Prædicate euangelium omni creatura*: non prædicarunt autem Apostoli extra hunc mundum: ergo nullus est alius mundus, ubi sint creaturæ rationales. Deinde *Actuum 6.* dicit S. Paulus, *quod ex vno fecit Deus omne genus hominum*: ergo si ex vno Adamo nati sunt omnes homines, nullus præter istum est mundus. Adde quod Christus omnium generalis est Redemptor; si autem plures essent mundi, non esset vniuersalis Redemptor. Denique damnatur hic error de pluribus mundis, *c. quidam autem, 24. quæst. 3.*

B Certum est tertiò, quod rationi etiam naturali repugnat asserere plures mundos; nam tamen hoc non sit impossibile, ut malè videntur supponere Plato & Aristoteles, tamen in re quæ omninò pender à Dei voluntate, stultum est asserere aliquid, cuius nullam habemus rationem, aut coniecturam, aut probabilitatem; atqui plures esse mundos, neque vlla ratio probat; quid enim asseri potest, quo illud probetur? neque coniectura, vel probabilitas; quod enim de pluribus mundis extat vestigium? Ergo vanum est asserere pluralitatem mundorum. Imò plures coniecturæ suadent illam esse omninò vnicum. *Congruum enim est* (inquit Athanasius *orat. contra idola*) *vnun esse mundum, ne de multorum numero plures eorum opifices asstimentur*. Deinde fuit conueniens ut mundus archetypo suo, idest mundo intelligibili esset simillimus; idea verò illa Dei vnica est.

Repugnant rationi.

DISPUTATIO II.

Ordine VIII.

De corpore cælesti.

Aristot. *lib. 2. de celo.*

D Ixi vniuersum de mundo, nunc ut ad singulas eius partes explicandas descendam, primum offert se mihi cæleste corpus, spectaculum solis, ignotum cæcis, & tamen solis peritis notum. *Videt nimirum ex æquo apparentes illius pulchritudines* (inquit Nyssenus *orat. de infantibus*) *sive peritis, sive idiotis fuerit, quod cælum suspicit: sed aliter de illis cogitat, qui à Philosophia ad earum contemplationem venit*. Loquitur nimirum (inquit Chrysostomus *orat. 9. ad populum*) *per oculos, non per aures, nos docens; & dum videre se putas cælum, laudem Opificis eius audis*. Spectaculum vocale, visibilis clamor, sonus aspectabilis. *Vides in eo* (inquit Ambrosius *lib. 4. Exameron, cap. 4.*) *quomodo per luna ac stellarum quibusdam veluti floribus coronetur, ut paradiso puer vernante depictum spirantium rosarum vniis monilibus renitere*. Quot sidera, tot oracula; quot stellæ, tot linguæ; Deum loquuntur, dum seipsas silent; velatur in illis, & tamen cernitur tanti operis molitor Deus; fugit oculos, & aspectabilis totus est; cælum occultat, dum in cælo latet; in luce sua lucem solis sepelitur, dum in sole magis opifex eius lucet. Verum ut tanta cernere miracula saltem è longinquo liceat, tria mihi videntur ponenda; primò natura & proprietates cælorum, ac siderum; secundò motus; tertiò influxus. Quæ tria sic considerare hoc loco placet, ut quæ ad Astronomiam spectant, ea dimittam omnia, tractans ea solum, quæ propria sunt physice considerationis,

Cæli pulchritudo.

QUESTIO

Illarum ordo.

Perennitas.

Opiniones de pluribus mundis.

Repugnant rationi.